

ÅRSBERETNING

Regnskapsåret 2021

Lásságámmi

sijftelson forvalter arven etter Nils-Aslak vulkeapää

Hotaka 4.8. 1990

samle tankene
så det blir plass
til nye

jeg
hvorfor jeg
denne verdens millioner av mennesker
i en strøm
hver med sitt liv: mitt
enhver: seg selv

har det da noen hensikt å tenke
tro

at også jeg

Fra *girdán, seivvodan* (DAT 1999)
Oversatt av Harald Gaski
Prosjektet «Månedens dikt» 2021

Innhold

1. VIRKSOMHETENS ART	4
2. FORTSATT DRIFT	4
3. ARBEIDSMILJØ, PERSONALE OG LIKESTILLING.....	4
4. MILJØRAPPORT	4
5. STYRETS VIRKSOMHET	5
5.1 Arenautvikling	5
5.2 Formidling	6
5.3 Verdiforvaltning.....	6
5.4 Handlingsrom	8
5.5 Økonomi	9
6. ÅRSRESULTAT OG DISPONERING	9
7. OPPGAVER OG PLANER FREMOVER	10

Forsideillustrasjon:

*Nama haga / Uten tittel
Nils-Alsak Valkeapää 1975
Foto: Øystein Thorvaldsen*

1. VIRKSOMHETENS ART

Stiftelsen Lásságámmi er en privat, ikke næringsdrivende stiftelse vedtatt opprettet 29. januar 2004. Stiftelsen blei oppretta av Sametinget, Troms fylkeskommune, Universitetet i Tromsø og Storfjord kommune. Hver av stifterne har en representant i styret, og i tillegg har arvingene og Samerådet hver sin styrerepresentant. Stiftelsen har sete i Storfjord kommune.

Hovedmålsetningene kan formuleres slik (utdrag fra vedtektenes § 2):

- Ta hand om og fremme den kulturelle og åndelige arven etter Nils-Aslak Valkeapää.
- Samle hans arbeider og rettighetene til hans verk i Lásságámmi og forvalte arven etter den ånd og filosofi som fremkommer i hans arbeider og utgivelser.
- Arbeide med å fremme Valkeapääs kunst, musikk og forfatterskap, veilede folk som vil bli kjent med eller fordype seg i Valkeapääs kunstnerskap og oppmuntre og hjelpe andre samiske kunstnere.
- Lásságámmi er samisk kulturhistorie og skal være et sted som stimulerer beboerne til fortsatt kunstnerisk utvikling, og til å forstå Valkeapääs livsholdning og univers.

2. FORTSATT DRIFT

Styret legger forutsetninger for fortsatt drift av stiftelsen til grunn ved avleggelsen av årsberetning og årsregnskap.

3. ARBEIDSMILJØ, PERSONALE OG LIKESTILLING

Stiftelsen har i regnskapsåret hatt to ansatte:

- Vaktmester 8 t/mnd
- Boligmedarbeider 8 t/mnd

Ved særskilt behov benyttes boligmedarbeider og vaktmester ut over de 8 timene.

Det er inngått avtale om kjøp av følgende tjenester:

- Storfjord kommune: Sekretariat for stiftelsen (40 % saksbehandling/daglig drift)
- Økonomihuset Storfjord: Regnskapsføring
- KomRev Nord: Revisjon
- Trafikktjenester Nord: Utrykning/vakthold Lásságámmi

Styret består av tre kvinner og tre menn, med tre kvinner og tre menn som vararepresentanter.

4. MILJØRAPPORT

Stiftelsen forurensrer ikke miljøet.

5. STYRETS VIRKSOMHET

Det er avholdt fem ordinære styremøter, og tre ekstraordinære styremøter. Styret har behandla 37 saker i regnskapsåret. Årsmøtet 10. juni 2021 behandla de ordinære årsmøtesakene iht. vedtektene. Styrets sammensetning har vært slik:

Troms og Finnmark fylkeskommune	Kirsti Lervoll (leder)	Marita Takvannsbukt (vara)
Storfjord kommune	Lars Einar Garden (nestleder)	Inger Heiskel (vara)
Sametinget	Joar Nango (medlem)	Rawdna Carita Eira (vara)
UiT Norges arktiske universitet	Lena Aarekol (medlem)	Torjer Andreas Olsen (vara)
Arvingene	Anne-Maret Labba (medlem)	Ánde Somby (vara)
Samerådet	Niko Valkeapää (medlem)	Sámmol Valkeapää (vara)

5.1 Arenautvikling

5.1.1 Tildeling av opphold

Opphold i Lásságámmi lyses ut én gang i året, med søknadsfrist 1. september. Til sammen mottok styret 17 søknader i 2021. Til sammenlikning var det 23 søknader i 2020 og 24 søknader i 2019. Søknadene blei behandla av styret 28. september. Blant søkerne blei det plukket ut til sammen seks søkere som fikk innvilget opphold for året 2022. Disse var Matti Aikio, Inger-Marie Aikio, John Erling Utsi, Alexander Rishaug, Johan Kitty og Lena Stenberg. I tillegg er tre av oppholdene fra 2020/2021 forskjøvet til 2022 på grunn av reiserestriksjoner mellom landene i forbindelse med pandemien.

De søkerne som har blitt innvilget opphold er oppfordret til å lage en enkel presentasjon av seg sjøl og sitt arbeid. Dette presenteres på stiftelsens nett- og Facebook-side slik at alle beboere til enhver tid er godt presentert for presse og andre interesserte. Beboerne er positive i sin omtale av oppholdet i boligen, eller kommer med konstruktive innspill til enkle forbedringer.

5.1.2 Digital konsert

Lásságámmi har som mål å også være en arena for kunst- og kulturopplevelser. På grunn av pandemien har det ikke vært aktuelt med fysiske arrangementer, men stiftelsen har i stedet testet ut sine muligheter for digitale arrangementer. Nettkapasiteten tillater per i dag ikke direktestreaming.

Som en markering av fødselsdagen 23. mars blei en digital konsert med Niko Valkeapää trio i Lásságámmi lansert på sosiale kanaler, med Ørjan Marakatt Bertelsen på foto/redigering. Det var til sammen 567 digitale deltakere på konserten. Konserten blei realisert med støtte fra Troms og Finnmark fylkeskommune og Sametinget.

5.1.3 Gjesteopphold produsent Alice Jektevik

Stiftelsen har fått tilskudd fra Kulturrådet til gjesteopphold for produsent Alice Jektevik i 2021/22. Målet er å utvikle og styrke programmeringsarbeidet, utrede muligheter for å bli en internasjonal urfolksresidens og å være en skapende kraft i det samiske kulturmiljøet og en tilrettelegger for unge samiske kunstnere. Jektevik har avviklet ett av totalt fire opphold i Lásságámmi i løpet av 2021.

5.1.4 Omvisninger i boligen

Som et ledd i å oppfylle formålsparagrafens formulering om å arbeide med å fremme Valkeapääs kunst, musikk og forfatterskap og veilede folk som vil bli kjent med eller fordype seg i Valkeapääs kunstnerskap åpner styret for omvisninger i Lásságámmi for grupper som ønsker det.

Også i år har dette vært påvirket av pandemien. I 2021 har det vært fire ulike grupper inne, til sammen 42 personer. Til sammenlikning var det én gruppe inne i 2020 (åtte personer).

5.2 Formidling

5.2.1 Oversettelser, utgivelser og nyttinger

For å oppnå flere oversettelser blei prosjektet «Månedens dikt» igangsatt fra og med september 2016. Diktene presenteres på fire språk; samisk originalversjon, norsk, finsk og engelsk. Det er valgt ut tekster fra bøkene *Girdán seivvodan* (Jeg flyr, jeg svever) fra 1999 og *Jus gazzebiehtár bohkošivččii* (Om lappmeisen lo) fra 1996. Disse er ennå ikke oversatt til noe annet språk. Prosjektet er gjennomført også i 2021 med seks publiseringer, og vil bli videreført i 2022. Man har sett effekten av prosjektet gjennom henvendelser fra forlag som vil trykke disse diktene i antologier og læreverk.

5.2.2 Permanente utstillingslokaler

Senter for nordlige folks arbeid (SNF) har sammen med stiftelsen gjennomført et forprosjekt for å planlegge og utrede kostnader for permanente lokaler for ei Áillohaš-utstilling, der skissene for utvidelsen og visjonen for utstillinga er resultatet. Man er nå gått over i et hovedprosjekt og prosessen med å søke finansiering er igangsatt. SNF er prosjekteier, og Stiftelsen Lásságámmi inngår i arbeidsgruppa.

5.2.3 Annet formidlingsarbeid

Stiftelsen har som mål at nettsida www.lassagammi.no skal inneholde faglige artikler om Nils-Aslak Valkeapää, slik at den kan bli en verdifull kilde for elever, studenter og andre som søker mer kunnskap om multikunstneren og innsikt i hans virke. Sidene har i 2021 vært oppdatert med nye fagtekster og kildeintervjuer.

De to profilene på Facebook, en for Stiftelsen Lásságámmi som organisasjon og en offisiell artistprofil for *Nils-Aslak Valkeapää – Áillohaš* brukes som spredningskanaler for nyheter fra egne nettsider, og eksternt innhold som bygger opp under stiftelsens formål.

5.2.4 Rettighetsforvaltning

Et behandlingsutvalg har fullmakt fra styret til å behandle løpende henvendelser om bruk av Nils-Aslak Valkeapääs verker. I løpet av 2021 er det registrert 17 formelle henvendelser om bruk av verker. Til sammenlikning var det 19 henvendelser i 2020 og 16 henvendelser i 2019. De fleste av disse gjelder gjengivelser av poesi eller kunstverk, men også joik og stiftelsens fotosamling.

5.3 Verdiforvaltning

5.3.1 Byggforvaltning

Stiftelsen Lásságámmi har, med støtte av Kulturrådet, gjennomført et forprosjekt der byggets fortid og nåtid er kartlagt. Det er gjort vurderinger av hvilke oppgraderinger det er behov for, og hvordan de kan innpasses i Lásságámmis eksisterende innredning og estetiske uttrykk. Oppdraget er gjennomført av ETA-Nango i samarbeid med en rekke andre fagpersoner, og har resultert i rapporten «Et levende hus, en rapport om fortiden og mulighetene til Lásságámmi».

Rapporten blei presentert for stifterne og Kulturrådet i et digitalt miniseminar 9. november. Den danner videre grunnlaget for søknader om tilskudd til nødvendig istandsetting og videreutvikling av Lásságámmi som arena og residens.

5.3.2 Samisk nasjonaljoik

Sámi eatnan duoddariid er foreslått som samisk nasjonaljoik av komitéen for samiske nasjonalsymboler. I samarbeid med arvingene og komitéene jobbes stiftelsen med å avklare rettighetsspørsmålene i denne sammenhengen. Som nasjonaljoik skal *Sámi eatnan duoddariid* tilhøre samefolket.

5.3.3 Kunstkartlegging

I forbindelse med Valkeapää-utstillinga ved Henie Onstad kunstsenter i 2020 blei det gjort ei kartlegging av Valkeapääs verker. Verkene er fotografert av profesjonelle fotografer, og det er registrere informasjon om teknikk, mål, produksjonsår, historikk, eierskap og tilstand. Til sammen 150 blei verker kartlagt. Alle verker er publisert på DigitaltMuseum.

Det gjensto fremdeles verk å dokumentere, og stiftelsen har fått prosjektmidler til å jobbe videre med en del 2 av prosjektet. Så langt er 48 verker identifisert. Av disse er åtte fotografert. Ytterligere seks verker er omtalt i kartlegginga, men status og eierskap for disse er ikke avklart. Man vet med andre ord ikke om de fortsatt eksisterer.

5.3.4 Lydarkiv

Som en del av det overlatte innboet i Lásságámmi er det ei rekke lagringsenheter for lyd. Av disse er omlag 150 særskilt interessante. Dette er blant annet fieldrecordings, altså opptak Valkeapää har gjort i naturen, for bruk i egne musikkproduksjoner, råmateriale og skisser, konsertopptak og andre opptak med delvis ukjent opphav. Stiftelsen har satt i gang ei kartlegging av dette arbeidet for å dokumentere og sikre hans samling, og gjennom dette arbeidet få mer kunnskap om hans kunstneriske virke, metode, hva han lot seg inspirere av og hvordan han utviklet seg som kunstner. Det er inngått samarbeid med Nasjonalbiblioteket om selve digitaliseringsjobben, og denne blei fullført 26. oktober 2021. Nå gjenstår det å innhente kildeinformasjon og katalogisere i Primus, samt tilgjengeliggjøre det som er egnet for DigitaltMuseum.

5.3.5 Fotosamling

Fotosamlinga befinner seg i brannsikkert arkiv hos Storfjord kommune. Samlinga kan deles inn i to kategorier med ulik status:

- **Dias og negativer**
Samtlige av stiftelsens dias og negativer er digitalisert, til sammen 16.572 objekter. 14.240 av disse er katalogisert i Primus (11.544 i 2020), og per i dag er 5.348 av disse tilgjengeliggjort for publikum på DigitaltMuseum (3.884 i 2019). Stiftelsen har i løpet av året vært i kontakt med en rekke kilder for å identifisere samlinga (personer, kontekst, dato o.l.).
- **Papirfoto**
Samlinga inneholder 457 papirfotografier. Disse er identifisert, men ikke digitalisert eller katalogisert i Primus. Følgelig er de heller ikke publisert på Digitalt Museum.

Det er et generelt prinsipp at ingen bilder fra f.eks. reiser publiseres før man har sikker informasjon om hvilken forbindelse det er, tidsrom, hvem som er avbildet o.l. Det må også gjøres vurderinger av forholdet til personopplysningsloven underveis. Dette er et svært kapasitetskrevenende arbeid.

5.3.6 Gjenstander

Samlinga inneholder 2.776 gjenstander som er registrert og fotografert. Samtlige er katalogisert i museumsdatabasen Primus. 716 av gjenstandene er publisert i DigitaltMuseum.

5.4 Handlingsrom

5.4.1 Administrativ kapasitet

Stiftelsen har siden etableringa kjøpt 20 % sekretærtjeneste fra Storfjord kommune, som tar seg av all saksbehandling og daglig drift av stiftelsen. Arenautviklingstilskudd fra Kulturrådet for 2021 har gjort det mulig å utvide kjøp av sekretariatstjenester til 40 % gjennom en midlertidig avtale med Storfjord kommune. Erfaringene viser at ved gjennomføring av aktiviteter ut over grunnleggende drift er det behov for større ressurser. Styret arbeider kontinuerlig med å skaffe finansiering for å øke denne ressursen til 50 %, med mål om å jobbe mer med utvikling.

5.4.2 Utviklingsprosjekter

Stiftelsen legger ned et betydelig arbeid i å søke og prosjektmidler for å kunne drive med utvikling. En stor del av stiftelsens virksomhet i 2021 har vært prosjektfinansiert. Prosjektene er nevnt i de foregående kapitlene, men oppsummeres her:

Prosjekt	Periode	Tilskudd	Tilskuddsyter
Digital konsert	2021	100.000,-	Troms og Finnmark fylkeskommune Sametinget
Forprosjekt bolig	2021	170.000,-	Kulturrådet
Arenautvikling	2021	200.000,-	Kulturrådet
Digitalisering av lydarkiv	2020 - 2022	80.000,-	Kulturrådet
Gjesteopphold Alice Marie Jektevik	2021 - 2022	300.000,-	Kulturrådet
Kunstkartlegging del 2	2021 - 2022	65.000,-	Kulturrådet

5.4.3 Samarbeid med andre institusjoner i regionen

- Riddu Ridđu-festivalen (RR)**
Stiftelsen Lásságámmi og RR inngikk en samarbeidsavtale i 2008, der et faglig seminar eller workshop i forbindelse med festivalen og mulighet for utvidelse innenfor aktuelle områder inngår. Fra 2015 inngår også et opphold i Lásságámmi til Årets Unge Kunstner, som i 2021 var Biret Haarla og Gáddjá Haarla.
- Senter for nordlige folk (SNF)**
Stiftelsen Lásságámmi og SNF signerte en samarbeidsavtale i 2016, der et forprosjekt for å utrede muligheten for fast utstilling og magasin for Stiftelsen Lásságámmi i senteret er et sentralt punkt. Avtalen åpner også for samarbeid i andre forbindelser der det er naturlig, og som vil bidra til å styrke hverandre gjensidig. Avtalen ble fornyet 17. september 2021. Se for øvrig pkt. 5.2.2.
- Stiftelsen Samisk Musikkfestival i Kautokeino (Påskefestivalen)**
Stiftelsen Lásságámmi og Stiftelsen Samisk Musikkfestival signerte 4. mars 2019 en treårig samarbeidsavtale, der et opphold i Lásságámmi på 14 dager inngår som en del av Áillohaš musikkpris. For 2021 var dette Nils Rune Utsi (SlinCraze). Avtalen åpner også

for samarbeid i andre forbindelser der det er naturlig, og som vil bidra til å styrke hverandre gjensidig.

- **DAT o.s.**
Stiftelsen har en ikke-formalisert, men jevnlig dialog med forlaget DAT o.s. både i saker som omhandler rettigheter til bruk av verker, og i forbindelse med andre spørsmål knyttet til utgivelser.

5.5 Økonomi

5.1.1 Faste driftstilskudd

Stiftelsen har i 2021 mottatt driftstilskudd fra Sametinget (kr 335.000,-), Troms og Finnmark fylkeskommune (kr 310.500,-) og Storfjord kommune (kr 58.183,-).

5.5.2 Rettighetsinntekter

Regnskapet for 2021 viser at inntektene fra forvaltning av rettigheter er på kr 79.703,-. Av dette skal 65 % fordeles på arvingene, med unntak av andelen allerede fordelte inntekter fra TEOSTO (kr 38.627,-).

5.5.3 Egeninntekter

Stiftelsens egeninntekter kommer fra leieinntekter (kr 30.034,-) og salg av egne produkter eller kommisjonsvarer (kr 1.720,-).

5.5.4 Prosjektilskudd

Stiftelsen har i løpet av 2021 fått kr 512.400,- i netto prosjektilskudd til ulike prosjekter (se punkt 5.4.2).

5.5.5 Kortsiktig gjeld

Kortsiktig gjeld utgjør kr 558.130,-.

5.5.6 Andre forhold

I tråd med vedtatte økonomirutiner er det lagt opp til at 5 % av driftsbudsjettet avsettes til et disposisjonsfond årlig. Derfor var det satt opp et budsjett med kr. 36.000,- i overskudd. Regnskapet viser et overskudd på kr 23.804,-.

Det vises for øvrig til punkt 6.

6. ÅRSRESULTAT OG DISPONERING

Regnskapet for 2021 viser et overskudd på kr 23.804,-. Styret foreslår at overskuddet tilføres disposisjonsfondet.

7. OPPGAVER OG PLANER FREMOVER

Stiftelsen Lásságámmi har satt opp følgende hovedmål i sin strategi for perioden 2021-2023:

- Lásságámmi skal være den fremste kunstner- og forskerboligen i Sápmi, og en aktiv kultur- og formidlingsarena.
- Stiftelsen skal videreutvikle sin rolle som formidler av både Áillohaš´ kunst og som tilrettelegger for nye unge kunstnere.
- De materielle og immaterielle verdiene i arven etter Áillohaš skal forvaltes i tråd med sin status som samisk kulturhistorie.
- Stiftelsen skal ha en stab med utviklingsfokus og –kapasitet, og en bærekraftig og forutsigbar økonomi.

Målene er fulgt opp med delmål for hvert enkelt område, og en handlingsplan som rulleres årlig.

Skibotn, 5. mai 2022

Styreleder Kirsti Lervoll

Medlem Inger Heiskel

Medlem Joar Nango

Medlem Niko Valkeapää

Medlem Anne-Maret Labba

Medlem Lena Aarekol